

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Усенко Дар'ї Володимирівни «Формування професійного стандарту фітнес-консультанта», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Україна здійснює поступовий перехід до сталого економічного розвитку, її інтеграція до європейського та світового співтовариства вимагають запровадження сучасної практики осмислення специфіки системи оздоровчо-рекреаційної рухової активності населення, яка забезпечує всебічний і гармонійний розвиток людини, що є ядром функціонування складних національно-економічних систем. Однією з актуальних проблем функціонування та інноваційного розвитку сфери фітнес-послуг є адекватне кадрове її забезпечення. Сучасна теорія має значну кількість наукових підходів та методичних напрацювань, які стосуються формування професійної майстерності фахівців з оздоровчого фітнесу, більшість з них спрямовані на удосконалення та оптимізацію процесу професійної підготовки, змісту освіти, професійного навчання, рівня компетентності. В той же час недостатньо вивченими залишаються питання змісту професійної діяльності фахівців з оздоровчого фітнесу. Актуальність та своєчасність таких досліджень підтверджується державною політикою України, спрямованою на стандартизацію професійної діяльності фахівців. Професія фітнес-консультанта є однією з нових професій, як наслідок стрімкого розвитку ринку послуг у системі оздоровчого фітнесу.

Дисертаційна робота Усенко Д.В. присвячена розв'язанню актуального наукового прикладного завдання зі стандартизації професійної діяльності фітнес-консультанта з урахуванням особливостей розвитку вітчизняної системи оздоровчого фітнесу та передового міжнародного досвіду. Враховуючи фактичну відсутність у вітчизняній літературі наукових досліджень, які б стосувалися визначення особливостей професійної діяльності, трудових функцій та компетентностей фітнес-консультанта, автором науково обґрунтовано модель формування професійного стандарту фітнес-консультанта для визначення сучасних вимог до трудових функцій, загальних та професійних компетентностей відповідних фахівців в Україні.

Саме тому, на нашу думку, дисертаційна робота Усенко Д.В., в якій визначено основні проблеми стандартизації професійної діяльності фітнес-консультанта за результатами аналізу наукових знань та практичного досвіду; вивчено рівень затребуваності професійної діяльності фітнес-консультанта в Україні та готовності вітчизняного фітнес-персоналу до такої діяльності;

обґрунтовано модель формування професійного стандарту фітнес-консультанта в Україні, а також розроблено проєкт професійного стандарту фітнес-консультанта в Україні, проведено верифікацію цього проєкту та визначено шляхи його впровадження в практику, має надзвичайно важливе значення для науки та практики.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми 3.15 «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення» Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2016–2020 рр. (номер державної реєстрації 0116U001630). Роль автора (як співвиконавця теми) полягає в науковому обґрунтуванні процесів формування професійного стандарту фітнес-консультанта.

Представлені пропозиції та результати дисертаційної роботи пройшли належну апробацію, що підтверджено відповідними документами. Матеріали дисертаційної роботи впроваджено у практичну діяльність мережі фітнес-клубів «Спорт Ленд» та інформаційно-аналітичної платформи «FitnessConnectUA», а також використано для удосконалення змісту навчальних дисциплін з підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт Національного університету фізичного виховання і спорту України (НУФВСУ) та Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, що підтверджено відповідними актами.

Результати дослідження та основні положення дисертаційної роботи оприлюднено й обговорено на Міжнародній науково-практичній конференції «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2019, 2020), III Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична активність і якість життя людини» (Луцьк, 2019), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Оздоровчо-рекреаційна рухова активність у сучасному суспільстві» (Чернівці, 2020), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку вищої школи та економіки в XXI столітті» (Рівне, 2020), Міжнародній онлайн конференції «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми та перспективи», присвяченій 90-річчю НУФВСУ (Київ, 2020), XX Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (Харків, 2020), щорічних конференціях та круглих столах кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації НУФВСУ (2018–2020 роках).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Ознайомлення з дисертаційною роботою дозволяє зробити висновок про те, що поставлені в

дисертації завдання в цілому розкривають мету роботи. Вірогідність отриманих результатів дослідження ґрунтується на глибокому теоретичному аналізі, узагальненні наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених та спеціальної наукової літератури з питань розвитку сфери оздоровчого фітнесу, зокрема кадрового ресурсу цього сегменту в Україні в сучасних умовах.

Обґрунтованість та достовірність положень і висновків дисертаційної роботи визначається тим, що вони є результатом ретельного вивчення і порівняння: законодавчих та інших нормативно-правових актів України, ближнього та дальнього зарубіжжя, а також міжнародних документів; значного обсягу спеціальної наукової літератури для характеристики професійної діяльності фітнес-консультанта, визначення особливостей стандартизації професійної діяльності вказаних фахівців; результатів емпіричного дослідження; аналізу державних програмних документів.

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертаційній роботі Усенко Д.В., базуються на системному підході до аналізу і діагностики об'єкта дослідження. Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних адекватних методів досліджень меті і завданням роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу, коректністю статистичної обробки даних.

Теоретико-методичні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо формування професійного стандарту фітнес-консультанта.

На ступінь обґрунтованості також вказують послідовно викладені результати дослідження та їх аналіз, наукові положення, які виносяться на захист, сформульовані висновки.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Основні положення дисертації викладені в 3 наукових працях, з яких 2 статті опубліковано у фаховому виданні України (включено до міжнародної наукометричної бази), 1 стаття у фаховому зарубіжному виданні (Румунія), що входить до міжнародної наукометричної бази Scopus, та в 4 публікаціях апробаційного характеру.

Оцінка змісту дисертації та її основні положення.

Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Дисертаційна робота викладена українською мовою на 271 сторінці, складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Усього використано 216 джерел. Робота ілюстрована 8 таблицями й 19 рисунками.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, подано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами; визначено мету, об'єкт і предмет; сформульовано завдання дослідження; обґрунтовано методологічний апарат дослідження; подано положення наукової новизни та практичної значущості отриманих результатів; розкрито особистий внесок дисертанта; описано сферу впровадження результатів

дослідження та вказано кількість публікацій.

У **першому розділі** «Сучасна проблематика стандартизації професійної діяльності фітнес-консультанта» автором здійснено ґрунтовний аналіз основних дефініцій дослідження та ключових ознак професійної діяльності фітнес-консультанта; охарактеризовано стандартизацію професійної діяльності фітнес-консультанта як наукову проблему; представлено характеристика змісту професійних стандартів фітнес-консультанта в Європейському Союзі, Великій Британії та США. В результаті чого визначено основні проблеми стандартизації професійної діяльності фітнес-консультанта.

У **другому розділі** «Методи й організація дослідження» обґрунтовано доцільність застосування методів відповідно до мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. Розкрито етапи проведення дисертаційного дослідження. Дослідження здійснювалось упродовж 2017 – 2021 рр.

У **третьому розділі** «Діяльність фітнес-консультанта в Україні: затребуваність професії та готовність фітнес-персоналу» автором сферу професійної діяльності фітнес-консультанта в Україні охарактеризовано як безсистемну та невпорядковану. Констатовано, що мають місце високі споживчі запити населення на послуги фахівців зі збереження та зміцнення здоров'я, однак з іншого – якість надання таких послуг залишається низькою. 64,5% респондентів вважають доцільним введення професії фітнес-консультанта, однак зазначили про нестачу фахівців, які здатні здійснювати вказану професійну діяльність. 13% респондентів стверджують, що не володіють достатньою інформацією про зміст діяльності фітнес-консультанта та лише 10% респондентів не вбачають необхідності у впровадженні такої професії.

Отримані результати узгоджуються з результатами відповідей щодо чинників, які лімітують ефективність впровадження професії фітнес-консультанта у практику діяльності фітнес-клубів України. Зокрема, 52% респондентів зазначають про нестачу кваліфікованих кадрів, які можуть обіймати посаду фітнес-консультанта, 29% – обрали варіант відповіді про відсутність розуміння стосовно змісту їх професійної діяльності, 14% – відмітили низький інтерес споживачів фітнес-послуг до професійної діяльності фітнес-консультанта через відсутність інформації про її зміст та 5% – вказали на низький рівень розвитку вітчизняної системи оздоровчого фітнесу. Отримані результати дозволили автору зробити висновок, що професія фітнес-консультанта на ринку праці є досить затребуваною, а також виділити лімітуючі чинники на шляху її впровадження в практичну діяльність фітнес-клубів, серед яких є відсутність єдиного науково обґрунтованого підходу до визначення основного кола трудових функцій та професійних компетентностей, що в свою чергу ускладнює визначення їх функціональних обов'язків, розробку посадових інструкцій та критеріїв відбору на посаду.

Отримані автором дані підтверджують актуальність формування професійного стандарту фітнес-консультанта. В сучасних умовах лише незначна кількість роботодавців мають у своїх організаціях посади фахівців зі збереження та зміцнення здоров'я. Респонденти зазначають, що частково

функції фітнес-консультанта в їхніх організаціях здійснюють персональні фітнес-тренери. Встановлено, що на думку роботодавців, впровадження професії фітнес-консультанта призведе до збільшення кількості клієнтів фітнес-клубу, а також кількості послуг, якими вони користуватимуться, що сприятиме досягненню мети клубів та оздоровленню його клієнтів.

Серед основних перешкод, які вбачають роботодавці на шляху успішного впровадження професії фітнес-консультанта у вітчизняну систему оздоровчого фітнесу, є відсутність знань та чіткого визначення змісту професійної діяльності. У цьому аспекті розробка відповідного професійного стандарту надає додаткові можливості як для роботодавців, так і для фітнес-консультантів. Ще одним серед стримуючих чинників є відсутність кваліфікованих кадрів, які змогли би зайняти відповідні посади. Враховуючи зазначене, подальше дослідження автора спрямовувалось на оцінку рівня готовності фітнес-персоналу до виконання трудових функцій фітнес-консультанта. Готовність та рівень знань фітнес-персоналу оцінено як достатній для виконання трудових функцій фітнес-консультанта. Проте стримуючими чинниками впровадження такої професії у вітчизняну систему оздоровчого фітнесу є дефіцит інформації про зміст відповідної професійної діяльності, відсутність необхідних посад у фітнес-клубах, що актуалізує формування професійного стандарту фітнес-консультанта. З цією метою автором доцільно використано інтегративний підхід, що забезпечило органічне поєднання світових тенденцій та особливостей вітчизняної системи оздоровчого фітнесу.

У **четвертому розділі** «Модель формування професійного стандарту фітнес-консультанта: обґрунтування та реалізація» дисертантом використано різні науково-практичні підходи, що мають свої специфічні особливості. Оскільки процес формування професійних стандартів фахівців з оздоровчого фітнесу в Україні поки формується, автором узагальнено науково-практичні підходи з урахуванням специфіки професії фітнес-консультанта, існуючого світового досвіду та вітчизняної системи оздоровчого фітнесу.

З урахуванням підходів до розробки професійних стандартів США, Великої Британії, Хорватії, Естонії Усенко Д.В. представлено типовий макет професійного стандарту, який об'єднує такі частини: 1) загальні положення; 2) загальна інформація про професії; 3) картка виду трудової (професійної) діяльності; 4) перелік основних трудових функцій (одиниць професійного стандарту); 5) опис основних трудових функцій (одиниць професійного стандарту); 6) технічні характеристики.

Автором доведено, що охарактеризована система розробки професійних стандартів в США за використаними науково-практичними підходами є схожою з відповідними рекомендаціями Міністерства соціальної політики України з розробки професійних стандартів. Це дозволило Усенко Д.В. виокремити спільні підходи в їх реалізації: першочергове визначення трудових функцій, дій та трудових операцій, як ключової складової професійного стандарту, і лише потім – професійних компетентностей, які в свою чергу забезпечать успішне виконання визначених функцій; оцінка

трудових функцій та дій за двома критеріями: важливістю та частотою використання; залучення широкого кола практиків до оцінки трудових дій та операцій; проведення процедури публічного обговорення проєкту стандарту.

Заслуговує на увагу також те, що аналіз існуючого вітчизняного і зарубіжного досвіду дозволив авторові виявити сучасні тенденції з розробки професійних стандартів фахівців зі збереження та зміцнення здоров'я, у тому числі фітнес-консультанта: 1) формування системи тісної взаємодії між ринком праці та освітою під час розробки професійних стандартів, що ґрунтуються на результатах навчання; 2) використання різних науково-практичних підходів до розробки професійних стандартів, зростання кількості методів й інформаційних ресурсів, що використовуються; 3) широке та інтенсивне залучення стейкхолдерів до розробки професійних стандартів (переважна більшість країн запроваджують обов'язкову участь стейкхолдерів для збільшення відповідності й легітимності стандартів щодо умов ринку праці); 4) впровадження проєктів з напруження спільних (європейських, міжнародних) розробок та компетентностей професій, які будуть використовуватися як основа для впровадження національних стандартів і навчальних програм, що в свою чергу сприятиме гнучкості міжнародної мобільності фахівців; 5) необхідним є застосування прозорості та ефективної процедури уніфікації та стандартизації професійної діяльності, формування єдиних вимог до рівня професіоналізму та компетентностей персоналу на міжнародному рівні.

З урахуванням розглянутих Усенко Д.В. тематичних нормативно-правових документів й ключових положень використання методу моделювання соціальних процесів, розроблена модель формування професійного стандарту фітнес-консультанта.

За підсумками дослідницької роботи Усенко Д.В. сформований кінцевий перелік трудових функцій фітнес-консультанта, до якого включено функції та за кожною з них визначені трудові дії. На нашу думку, автором досить вдало шляхом використання методу моделювання визначено професійні та загальні компетентності, знання, уміння та навички за кожною компетентністю, необхідні для виконання відповідної трудової функції. Вони узгоджувалися з дескрипторами щодо знань, умінь, комунікації, автономності і відповідальності визначених рівнів Національної рамки кваліфікацій й відповідають першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівням вищої освіти.

На основі представлених результатів дослідження автором підготовлено змістовну частину проєкту вказаного професійного стандарту. Узагальнені результати експертного оцінювання проєкту професійного стандарту фітнес-консультанта свідчать про високу істинність зазначеної прогностичної моделі. Найвищу оцінку (8,96 бала) з незначною варіацією (5,01%) отримав показник «Пов'язаності об'єкту із зовнішнім середовищем (відповідності сучасним вимогам професійного сегменту ринку)». Беззаперечним є той факт, що під час формування проєкту професійного стандарту використовувались науково

обґрунтовані методичні підходи з урахуванням функціонуючого нормативно-правового поля, що регламентує відповідну професійну діяльність.

Особливу увагу варто звернути на критерії «Придатність професійного стандарту для розроблення освітніх стандартів, навчальних планів і програм» та «Можливість здійснення на основі стандарту сертифікації набутих компетентностей фахівців», що також були високо оцінені експертами (відповідно 8,4 бала, коефіцієнт варіації – 7,05% та 7,41 бала, коефіцієнт варіації – 9,94%). Вказані показники доводять, що розроблений проєкт професійного стандарту має прикладне значення та може бути використаним різними закладами освіти, в тому числі і закладами вищої освіти, тренінговими центрами, сертифікаційними центрами у якості основи для розробки освітніх стандартів, навчальних програм, системи тестування рівня готовності до професійної діяльності тощо.

Автором адекватно визначено шляхи впровадження професійного стандарту фітнес-консультанта.

Під час оцінки валідності проєкту стандарту автором було встановлено високу ступінь відповідності зазначеної прогностичної моделі, в тому числі за критерієм пов'язаності об'єкту із зовнішнім середовищем.

У **п'ятому розділі** «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» автором проведено узагальнення експериментальних даних та теоретичного аналізу. Сформовані основні результати дисертаційного дослідження, розкрита практична і теоретична значущість проведеної роботи. Виокремлено дані, які отримані під час дисертаційного дослідження. Зокрема, результати представленого наукового дослідження підтверджують та розвивають основні положення концепції організаційного та кадрового забезпечення системи оздоровчого фітнесу в Україні.

Результати проведеного наукового дослідження доповнюють та узгоджуються з висновками вітчизняних та зарубіжних авторів стосовно визначення назви професії фітнес-консультанта та основних дефініцій дослідження, а саме понять, які прийшли з англійської мови й до яких відносяться: «стандарт», «компетентність», «кваліфікація» та інші.

На підставі проведеного наукового дослідження отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, зокрема:

- модель формування професійного стандарту фітнес-консультанта в Україні, що ґрунтується на сучасних науково-практичних підходах, вітчизняних нормативно-правових актах і передовому міжнародному досвіді, та включає підготовчий, проєктний, контрольно-корегуючий блоки, що передбачають вивчення фактичного стану та перспектив трудової діяльності, формування проєкту професійного стандарту, його громадське обговорення та верифікація, визначення шляхів впровадження у практику;
- проєкт професійного стандарту фітнес-консультанта, що містить визначені структурні елементи та характеристику його трудових функцій, дій, загальних та спеціальних компетентностей (динамічної комбінації відповідних знань, умінь та практичних

навичок), необхідних для здійснення професійної діяльності з урахуванням вітчизняних особливостей розвитку системи оздоровчого фітнесу;

- висока затребуваність професії фітнес-консультанта в Україні споживачами фітнес-послуг та роботодавцями системи оздоровчого фітнесу, достатній рівень готовності фітнес-персоналу до виконання трудових функцій фітнес-консультанта, а також чинники, що стримують впровадження відповідної професії в умовах вітчизняної системи оздоровчого фітнесу.

Набули подальшого розвитку перспективи вивчення особливостей безперервного професійного розвитку фітнес-консультантів та запровадження системи їх сертифікації.

Загальні висновки дослідження засвідчують досягнення поставленої мети і розкривають вирішення поставлених завдань.

Стиль і мова дисертації. Наукова робота у вигляді дисертації написана методично грамотно, науковою українською літературною мовою, характеризуються єдністю мети, завдань, змісту та висновків, що свідчить про особистий внесок здобувача в науку.

Разом з тим, змістовна, обґрунтована і корисна для теорії та практики сфери оздоровчого фітнесу робота має **певні дискусійні положення та зауваження:**

1. У другому розділі роботи при описі педагогічних методів (педагогічне спостереження та педагогічне тестування) бажано було би конкретизувати кількість фахівців, за якими здійснювалося спостереження та які проходили педагогічне тестування та конкретніше охарактеризувати цей контингент.
2. Бажано було б сформулювати практичні рекомендації щодо механізму впровадження професійних стандартів у діяльність індустрії фітнесу, його застосування різними закладами освіти, в тому числі і закладами вищої освіти, тренінговими центрами, сертифікаційними центрами у якості основи для розробки освітніх стандартів, навчальних програм, системи тестування рівня готовності до професійної діяльності тощо, надання чітких рекомендацій до його застосування, а також очікуваних результатів впровадження.
3. У змісті запропонованого професійного стандарту фітнес-консультанта, на нашу думку, бажано було б передбачити конкретні спеціальності з охорони здоров'я та досвід практичної діяльності на посаді для встановлення вищої категорії цієї посади.
4. Значно поглибило би результати дослідження проведення у розділі 4

“Модель формування професійного стандарту фітнес-консультанта: обґрунтування та реалізація” SWOT-аналізу перспектив впровадження та розвитку запропонованого стандарту в Україні.

Вказані зауваження не є принциповими, не впливають на загальну позитивну оцінку, носять дискусійний характер, не знижують наукової цінності роботи та не заперечують її наукових результатів, що у сукупності розв’язують важливе науково-прикладне завдання, мають істотне значення для сфери оздоровчого фітнесу та можуть бути використаними у практиці.

Висновок. Дисертаційна робота Усенко Дар’ї Володимирівни «Формування професійного стандарту фітнес-консультанта» є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та вимогам Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 979 від 21.10.2020 та № 608 від 09.06.2021), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії фізичної культури

Г.М. Путьтіна

Підпис *Путьтіної*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
«*ГМ*» *09* 20 *2021*

Г. М. Путьтіна